

Cumhuriyet İlahiyat Dergisi - Cumhuriyet Theology Journal
ISSN: 2528-9861 e-ISSN: 2528-987X
December / Aralık 2021, 25 (2): 757- 773

**Bir Eş Olarak Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Karşılaştığı Problemler ve
Çözüm Yolları**

The Problems Encountered by the Prophet as a Spouse and Their Solutions

Ahmet Acarlıoğlu

Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İsmail Kurtul İlahiyat Fakültesi
İslam Tarihi ve Sanatları Bölümü
Assist. Prof., Sıtcu Imam University, Faculty of Theology,
Department of Islamic History and Arts
Kahramanmaraş / Turkey
ahmetacarlioglu@gmail.com orcid.org/0000-0002-0609-7988

Article Information / Makale Bilgisi

Article Types / Makale Türü: Research Article / Araştırma Makalesi

Received / Geliş Tarihi: 18 January / Ocak 2021

Accepted / Kabul Tarihi: 1 August / Ağustos 2021

Published / Yayın Tarihi: 15 December / Aralık 2021

Pub Date Season / Yayın Sezonu: December / Aralık

Volume / Cilt: 25 **Issue / Sayı:** 2 **Pages / Sayfa:** 757-773

Cite as / Atıf: Acarlıoğlu, Ahmet. "Bir Eş Olarak Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Karşılaştığı Problemler ve Çözüm Yolları [*The Problems Encountered by the Prophet as a Spouse and Their Solutions*]". *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi-Cumhuriyet Theology Journal* 25/2 (December 2021): 757-773.

<https://doi.org/10.18505/cuid.863294>

Plagiarism / İntihal: This article has been reviewed by at least two referees and scanned via a plagiarism software. / Bu makale, en az iki hakem tarafından incelendi ve intihal içermediği teyit edildi.

Copyright © Published by Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi / Sivas Cumhuriyet University, Faculty of Theology, Sivas, 58140 Turkey. All rights reserved.

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/cuid>

The Problems Encountered by the Prophet as a Spouse and Their Solutions

Abstract: One of the most important problems of Muslim societies and humanity is the conflicts and troubles among spouses and between parents and their children in the family. problems. Research is carried out and answers are sought for the solution of these problems, but the dissolution in families cannot be prevented and the divorce rate increases day by day. Besides being a prophet, the Messenger of Allah (pbuh) is a servant of Allah and a human being. It is seen that there were problems in the homes of the Prophet (pbuh), both between him and his wives, and among his wives. Since the creation of human beings has not changed, the Prophet's (pbuh) attitudes and solutions to these problems are important for the solution of family problems happening today. It is seen that the Messenger of Allah (pbuh) reacted to these problems and discussions far above his age and he treated his wives and solved the problems as modern researchers and scientists recommend in the recent world. The purpose of sending the Messenger of Allah (pbuh) is to convey the religion of Allah to people. For this reason, he was given orders regarding the most private matters of his private life when appropriate. Human's happiness in this world and in the hereafter can only be achieved by recognizing this perfect example. This can be achieved by learning about his personality as an individual and his family life as a family. The conflict of values among spouses in the family, life perspective, personality and priority differences are the basis of the problems. In addition, changes in personality especially after marriage, loss of love and respect for each other, and jealousy are the main situations that harm marriage. Many marriages end because of miscommunication. There are many people who try to solve problems by being cold towards their spouse and taking a stand towards him/her. If a man is married to many women, as in the example of the Prophet (pbuh), the main problem he encounters is jealousy and the resulting unrest. In a family, there are joyful and happy moments as well as unhappy moments and times. It is very natural for family members to quarrel with each other and to have disagreements among them. The Prophet's family is not far from it. The wives of the Messenger of Allah (pbuh) are not ordinary people, but women who are either at the forefront of their tribe with their ancestry, intelligence and beauty, or who are one step ahead with their conversion to Islam and their services. According to the laws of God, the same poles repel each other, while the opposite poles attract each other. They are all very precious and it is perfectly natural for a repulsion force to develop between them. It is necessary to think of the Prophet's (pbuh) houses as a school. The state of our mothers when they entered that house is not the same as the degree they reached when the Prophet (pbuh) passed away. Differences of opinion and conflicts between members of the family, deterioration of the balance in relations, and weakening of solidarity are among the events seen in every family. The Prophet (pbuh) was able to have controversies with his wives, even if it was a rarely example. However, in these discussions, it is seen that he does not allow violence and tries to solve the issues patiently and by talking to each other, and sometimes asks for help from his close circle or relatives of his spouses. 'Ā'İshā is the most prominent among the wives of the Messenger of Allah, except for Khadija. She herself knew this and was voicing this claim against the other wives of the Messenger of Allah (pbuh). When the Prophet (pbuh) married Umm Salama, people talked about his beauty. 'Ā'İshā, who heard these praises, was very upset about the new rival who came to her. With Zaynab bt. DJahsh stepping into the house of the prophet, the balances changed and a fierce rivalry began between her and 'Ā'İshā. Just as 'Ā'İshā was proud of her superiority, Zaynab began to brag about her superiority. 'Ā'İshā had a special place among the wives of the Prophet. This was evident from the fact that the Messenger of Allah (pbuh) said at every opportunity that he loved him very much. The Messenger of Allah (pbuh) did not hesitate to express this either. When the Prophet (pbuh) went on an expedition, he would treat his wives fairly and draw lots so that he would not cause hatred or envy among them. When the lottery went out to another wife besides 'Ā'İshā, the dissatisfaction on his face could be felt. Among his other wives, the Prophet tried to protect and watch over his wife, Safiyya, at every opportunity, which he felt was strange because he was later included among them

and was of Jewish origin. Although Mariye was a slave, she became one of the envied women among the wives of the Prophet after she gave birth to her son Ibrahim to the Messenger of Allah (pbuh). Undoubtedly, it was 'Ā'İṣḥa who envied him the most. Despite her value in the presence of the Messenger of Allah, she could not crown this value and preciousness with a child.

Keywords: Islamic History, Prophet, The Life of The Prophet, Family, Communication, Divorce.

Bir Eş Olarak Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Karşılaştığı Problemler ve Çözüm Yolları

Öz: Müslüman toplumların ve insanlığın en önemli müşkillerinin başında ailede eşler ve ebeveynlerle çocukları arasında yaşanan tartışmalar ve problemler gelmektedir. Bu problemlerin çözümü için araştırmalar yapılmakta ve çözüm yolları aranmakta, fakat ailelerde çözümlenin önüne geçilememekte; her geçen gün boşanma oranları artmaktadır. Resûlullah (s.a.s.) bir peygamber olmasının yanında Allah'ın kuludur ve bir insandır. Hz. Peygamber'in (s.a.s.) hâne-i saâdetleri içinde gerek kendisi ile eşleri arasında gerekse de eşlerinin kendileri arasında problemler yaşandığı görülmektedir. İnsanoğlunun fitratı değişmediğinden Hz. Peygamber'in (s.a.s.) bu problemlere karşı tutumları ve çözüm yolları, günümüz aile problemlerinin çözümü için önemlidir. Resûlullah'ın (s.a.s.) karşılaştığı bu problem ve tartışmalara çağının çok üstünde tepkiler verdiği ve modern araştırmacı ve bilim adamlarının ancak günümüzde ortaya koyabildikleri şekilde eşlerine yaklaştığı ve problemleri çözdüğü görülmektedir. Allah Resûlü'nün (s.a.s.) gönderiliş amacı Allah'ın dinini insanlara ulaştırmaktır. Bundan dolayı o yeri geldiğinde özel hayatının en mahrem meseleleri ile alakalı emirlere mazhar olmuştur. İnsanoğlunun dünyada ve ahirette mutlu olabilmesi, bu mükemmel örneği tanımakla olabilir. Bu da fert olarak onun şahsiyetinin aile olarak da onun aile hayatının öğrenilmesi ile gerçekleşebilir. Ailede eşler arasında değer çatışması, hayata bakış, kişilik ve öncelik farklılıkları, sorunların temelini teşkil etmektedir. Bununla beraber özellikle evlendikten sonra kişilikte meydana gelen değişiklikler, birbirine karşı sevgiyi, saygıyı kaybetmek ve kıskançlık da evliliğe zarar veren durumlar olarak karşımıza çıkar. Evliliklerin birçoğu iletişimsizlik yüzünden sona ermektedir. Eşine karşı soğuk davranarak, ona tavır alarak sorunları çözmeye çalışan birçok insan bulunmaktadır. Eğer bir erkek Hz. Peygamber (s.a.s.) örneğinde olduğu gibi çok kadınla evliyse karşılaştığı başlıca problem kıskançlık ve bundan meydana gelen huzursuzluklardır. Bir ailede sevinçli ve mutlu anların yanında mutsuz anlar ve zamanlar da olur. Aile fertlerinin birbirleri ile çekişmesi, aralarında anlaşmazlıkların çıkması da son derece tabii olup Hz. Peygamber'in ailesi de bundan uzak değildir. Allah Resûlü'nün (s.a.s.) eşleri, sıradan insanlar olmayıp ya kavmi içerisinde soyu, zekâsı ve güzelliği ile ön planda ya da İslâm'a girişleri ve hizmetleri ile bir adım önde olan kadınlardır. Sünnetullâh gereği aynı kutuplar birbirini iterken zıt kutuplar ise birbirini çeker. Onların hepsi belli kıratta olduklarından aralarında bir itme kuvvetinin oluşması son derece doğaldır. Hz. Peygamber'in (s.a.s.) hane-i saâdetlerini bir okul gibi düşünmek gerekmektedir. O haneye giren validelerimizin girdikleri andaki durumları ile Hz. Peygamber (s.a.s.) vefat ederken ulaştıkları derece bir değildir. Ailenin bireyleri arasında fikir ayrılıkları ve çatışmaların olması, ilişkilerdeki dengenin bozulması ve dayanışmanın zayıflaması her ailede görülen olaylardır. Hz. Peygamber (s.a.s.) eşleriyle -örneği az da olsa- tartışmalar yaşayabilmekteydi. Fakat bu tartışmalarda kesinlikle şiddete mahal vermediği ve meseleleri sabırla ve karşılıklı konuşarak çözmeye çalıştığı, bazen de yakın çevresinden veya eşlerinin akrabalarından yardım istediği görülmektedir. Hz. Âişe (r.anhâ) Allah Resûlü'nün Hz. Hatice dışındaki eşleri arasında en ön planda olanıdır. Kendisi de bunu bilmekte ve Resûlullah'ın (s.a.s.) diğer eşlerine karşı bu iddiasını dillendirmektedir. Hz. Peygamber (s.a.s.), Ümmü Seleme ile evlenince insanlar onun güzelliğinden bahsetmişlerdi. Bu övgüleri duyan Hz. Âişe kendisine gelen yeni rakipten ötürü çok üzölmüştü. Hz. Zeyneb'in hane-i saâdet'e adım atması ile adeta dengeler değişmiş ve Hz. Âişe ile aralarında sert bir rekabet başlamıştı. Hz. Âişe'nin faziletleri ile övündüğü gibi Hz. Zeyneb de faziletleri ile övünmeye başlamıştı. Ezvâc-ı tâhirât arasında Hz.

760 | Ahmet Acarlioğlu. Bir Eş Olarak Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Karşılaştığı Problemler ...

Âişe'nin ayrı bir yeri olduğu, Allah Resûlü'nün (s.a.s.) her fırsatta onu çok sevdiğini söylemesinden anlaşılmaktaydı ki Resûlullah (s.a.s.) da bunu dillendirmekten çekinmiyordu. Hz. Peygamber (s.a.s.) bir sefere çıkacağı zaman eşleri arasında eşitliği gözetir ve onların arasında kine ve hasede sebep olmasın diye kura çekerdi. Kura Hz. Âişe dışında başka bir hanımına çıktığında yüzündeki memnuniyetsizlik hissedilirdi. Hz. Peygamber (s.a.s.) diğer eşleri arasında hem onların arasına sonradan dâhil olması hem de Yahudi kökenli olması hasebiyle garip kaldığını hissettiği eşi Safiyye'yi her vesile ile koruyup kollamaya çalışıyordu. Hz. Mariye, bir cariye olmasına rağmen Allah Resûlü'ne (s.a.s.) oğlu İbrahim'i doğurduktan sonra ezvâc-ı tâhirât arasında kıskanılan kadınlardan olmuştu. Şüphesiz onu en çok kıskanan Hz. Âişe idi. Allah Resûlü'nün yanındaki değer ve kıymetine rağmen bir çocukla bu değer ve kıymetini taçlandıramamıştı.

Anahtar Kelimeler: İslam Tarihi, Hz. Peygamber, Siyer, Aile, İletişim, Boşanma.

Giriş

Allah'ın Resûlü'nde (s.a.s.) sizler için en güzel örnek bulunmaktadır.¹ Hz. Peygamber (s.a.s.) ümmetinden hitap ettiği insanlar gibi bir insandır.² Bir insanın Peygamber olarak gönderilmesine karşı çıkanlara, Allah bize elçi olarak bir melek göndermeli değil miydi? şeklinde tereddütlerini ifade edenlere Allah (c.c.) şu şekilde cevap vermektedir: "*İnsanlara hidâyet (Kur'ân) geldikten sonra onların iman etmelerine ancak, "Allah bir beşeri mi Peygamber olarak gönderdi?" demeleri engel olmuştur. De ki: "Eğer yeryüzünde, (insanlar yerine), yerleşip dolaşan melekler olsaydı, elbette onlara gökten bir melek Peygamber indirirdik."*³ Peygamberin muhatapları gibi bir insan olması, örnekliliği ve dinin yaşanabilirliği adına çok önemlidir. İslâm dini hayatta boşluk bırakmamış, insan hayatını bütün boyutları ile kuşatmıştır. Dolayısıyla insanların bu hayatın nasıl yaşanması gerektiğini canlı bir örnekten görmeleri gerekir. Bu da ancak yaşadığı hayatı, her şeyiyle örnek ve şeffaf olan bir Peygamber aracılığı ile olabilir.

Allah Resûlü (s.a.s.) insan olmasının yanında bir Peygamberdir ve gönderiliş amacı Allah'ın dinini insanlara ulaştırmaktır. O yeri geldiğinde özel hayatının en mahrem meseleleri ile alakalı emirlere mazhar olmuştur. İnsanoğlunun dünyada ve ahirette mutlu olabilmesi, bu mükemmel örneği tanımakla olabilir. Bu da fert olarak onun şahsiyetini, aile olarak da onun aile hayatını öğrenip uygulamakla gerçekleşir.⁴ İnsan olması yönüyle Hz. Peygamber'in (s.a.s.) özel hayatında da problemler olmuştur. Bizim için en güzel örnek olan⁵ Resûlullah'ın (s.a.s.) aile hayatında karşılaştığı problemlere bulduğu çözümler, günümüz insanların aile hayatlarında karşılaştıkları problemleri çözmeleri adına önemli ayrıntılar ve çözüm yolları içermektedir. Günümüz siyer çalışmalarında Hz. Peygamber'in (s.a.s.) aile hayatının bu bakış açısıyla değerlendirilmeye tabi tutulması gerekmektedir. Zira onun ailevi meseleleri karşısında başvurduğu çözüm yolları sadece Müslümanlar için değil bütün insanlar için örnek teşkil etmektedir. Konuyla alakalı birçok çalışma yapılsa da bunların yeterli derinliğe sahip olmadığını düşünüyoruz. Hz. Peygamber'in (s.a.s.) hayatının daha nitelikli çalışmalarla ele alınmasının günümüz problemlerinin çözümüne de ışık tutacağı kanaatindeyiz.

1. Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Çok Evli Olması ve Karşılaştığı Problemler

Ailede eşler arasında değer çatışması, hayata bakış, kişilik ve öncelik farklılıkları sorunların temelini teşkil etmektedir. Bununla beraber özellikle evlendikten sonra kişilik de

¹ *Kur'ân-ı Kerîm Meâli*, çev. Halil Altıntaş - Muzaffer Şahin (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 2011), el-Mümtehine 60/6.

² el-Kehf 18/110.

³ el-İsrâ 17/94-95.

⁴ Sadrettin Gümüş, *Kur'ân'a Göre Hz. Muhammed'in (sav) Aile Hayatı* (İstanbul: Ravza Yayınları, ts.), 5.

⁵ el-Ahzâb 33/21.

meydana gelen değişiklikler, birbirine karşı sevgiyi, saygıyı kaybetmek ve kıskançlık da evliliğe zarar veren durumlar olarak karşımıza çıkar. Evliliklerin birçoğunu iletişimsizlik yüzünden sona ermektedir. Eşine karşı soğuk davranma ona tavır olarak sorunları çözmeye çalışan birçok insan bulunmaktadır. Fakat aile içinde bu şekilde iletişim kanallarının kapatılması daha büyük problemlere yol açmaktadır.⁶ Mutlu ve huzurlu bir ailede öncelik sevgi ve saygıdır. Kadın ile erkeğin bir araya gelerek bir aile kurmalarının ancak sevgi temelinde mümkün olabileceği unutulmamalıdır.⁷

Çok kadınla evli erkeklerin karşılaştıkları başlıca problem eşleri arasında zuhûr eden kıskançlık ve bundan meydana gelen huzursuzluklardır. İki kardeş dahi yeri geldiğinde düşünce farklılıklarından dolayı ihtilaf ederlerken; birbirine kuma gelmiş, kendine eş değerdeki başka kadınlarla aynı mekânı ve kocayı paylaşmak durumunda kalan insanların, zaman zaman çekişmesi, aralarında kıskançlıkların olması son derece doğaldır.

Bir ailede sevinçli ve mutlu anların yanında mutsuz anlar ve zamanlar da olur. Aile fertlerinin birbirleri ile çekişmesi, aralarında anlaşmazlıkların çıkması da son derece tabii olup Hz. Peygamber'in ailesi de bundan uzak değildir.⁸ Hz. Peygamber'in (s.a.s.) hâne-i saâdetlerine bakıldığında vefatına yakın, farklı odalarda da yaşasalar aynı mekânda dokuz eş, bunun yanında bir tane de cariye olmak üzere on tane kadının bir arada yaşamaları ve birbirleri ile anlaşmalarından bahsedilir ki bu olayın çok zor olacağı aşıkârdır.

Allah Resûlü'nün (s.a.s.) eşleri, sıradan insanlar olmayıp ya kavmi içerisinde soyu, zekâsı ve güzelliği ile ön planda ya da İslâm'a girişleri ve hizmetleri ile bir adım önde olan kadınlardır. Sünnetullâh gereği aynı kutuplar birbirini iterken zıt kutuplar ise birbirini çeker. Onların hepsi belli kıratta olduklarından aralarında bir itme kuvvetinin oluşması son derece doğaldır. Onların birçoğu aynı zamanda o güne kadar her türlü imkâna sahip rahat bir hayat yaşayarak büyümüş insanlardır. Bunun yanında her birinin yetiştikleri kültür ortamları farklılık arz etmektedir. Dolayısıyla aralarında kıskançlıktan ve kültür farklarından kaynaklanan tartışmaların ve yer yer kavgaların olması son derece doğaldır. Zira unutulmamalıdır ki ne Hz. Peygamber ne de ezvâc-ı tâhirât melek olmayıp hata etmekten korunmuş değillerdir.⁹

Bazı toplumlarda çok kadınla evliliğin olumsuz etkilerini azaltmak için çeşitli tedbirler alınmıştır. Bunlardan bir tanesi, kişinin eşlerini kıdemlerine göre sıralamak ve ona otorite vermektir. Bu şekilde ilk kadın diğerleri üzerinde daha fazla yetki ve etkiye sahip olmaktadır. İslâm ise böyle bir uygulamaya gitmeyi eşleri arasında adaletle ve eşit bir şekilde davranma esasını getirmiştir.¹⁰

Hz. Peygamber'in (s.a.s.) hane-i saâdetlerini aynı zamanda bir okul gibi düşünmek gerekmektedir. O haneye giren validelerimizin girdikleri andaki durumları ile Hz. Peygamber (s.a.s.) vefat ederken ulaştıkları derece bir değildir. Unutulmamalı ki eşlerinin bir kısmı evlendiklerinde Allah Resûlü'nün (s.a.s.) teklif etmesi ile Müslüman olmuş; irşada muhtaç insanlardır. Allah Resûlü'nün (s.a.s.) bu kadar kadın ile aynı çatı altında yaşaması ve aralarında adaleti gözeterek onları idare etmesi Resûlullah'ın (s.a.s.) üstün özelliklerinden biridir.

Hz. Peygamber'in (s.a.s.) bütün hanımlarını adaleti gözeterek idare etmesinde edinmiş olduğu hayat tecrübesinin de büyük payı bulunmaktadır. Zira kendisi olgun, sabırlı ve

⁶ Salih Aybey, "Aile İçi İletişim Problemlerinde Dini Danışmanlığın Önemi (Diyanet İşleri Başkanlığı Örneği)", *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/1 (30 Haziran 2017), 23.

⁷ Adem Dölek, "Sünnet Işığında Aile İçi İletişimde Hz. Peygamber'in Örnekleği I", *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (1) 2/ (2008), 207.

⁸ Celal Yeniçeri, "Asr-ı Saadet'te Hz. Peygamber'in ve Ailesinin Geçimi", *Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadet'te İslam* (İstanbul: Ensar Yayınları, 2007), 1/408.

⁹ Nabia Abbott, *Hz. Muhammed'in Sevgili Eşi Ayşe*, trc. Tuba Asrak Hasdemir (Ankara: Yurt Kitap Yayın, 1999), 75.

¹⁰ Sulhi Dönmezer, *Toplumbilim* (İstanbul: Beta Yayınları, ts.), 200.

762 | Ahmet Acarlioğlu. Bir Eş Olarak Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Karşılaştığı Problemler ...

bünyesinde sahranın sağlam karakterinin izlerini taşımakta, insan psikolojisinden anlamakta ve karşısındakinin durumunu anlama noktasında empati yapabilmektedir.¹¹

Hız. Peygamber'in eşleri arasında zaman zaman kıskançlık vukû bulmaktaydı. Onların kendi aralarında en iddiası Âişe bt. Ebû Bekir ile Zeyneb bt. Cahş iken en iddiasız ise yaşından dolayı Sevde bt. Zema' idi. Hız. Sevde, Resûlullah'ın diğer eşlerine göre durumunu bildiğinden hiçbir zaman iddialı olmamış; konumunu bilerek hareket etmiştir. Allah Resûlü (s.a.s.) onunla güzelliğinden dolayı değil vefa hissinden dolayı evlenmişti.¹²

Hız. Âişe (r.anhâ) ise her fırsatta Resûlullah'ın (s.a.s.) diğer eşlerine karşı iddiasını dilendiriyor ve sebeplerini de sıralıyordu. Onun övündüğü hususlar; Hız. Peygamber'in (s.a.s.) eşleri arasında bakire olarak evlendiği tek eşi olması,¹³ hem anne hem de babasının muhâcir olmaları, ifk hadisinde kendisine atılan iftiradan sonra masumiyetinin âyet-i kerîme¹⁴ ile ilan edilmesi, rüyaları vasıtasıyla Hız. Peygamber'e kendisi ile evlenmesi yönünde telkinde bulunulması,¹⁵ Hız. Peygamber (s.a.s.) ile aynı leğende yıkanmaları, vahiylerin genellikle onunla beraberken ve onun odasında gelmesi, Hız. Peygamber'in (s.a.s.) onun odasında ve onun kollarında iken vefat etmesi, akabinde de onun odasına defnedilmesi idi.¹⁶ Başka bir rivayette ise Hız. Âişe üstün olduğu noktaları "Resûlullah (s.a.s.) yedi yaşında iken beni nikâhladı. Melek avucunun içinde benim suretimi ona gösterdi, ben dokuz yaşında iken benimle zifafa girdi, Cebrail'i (a.s.) gördüm. Benden başka herhangi bir kadın onu görmedi.¹⁷ Hanımları arasında en sevimli olanı bendim. Babam, sahâbî içinde Resûlullah'ın (s.a.s.) en sevdiği kişiydi. Hız. Peygamber (s.a.s.) benim evimde hastalandı, tedavisi ile ben ilgilendim. Ruhunu teslim ederken de benden ve meleklerden başka kimse buna şahit olmadı."¹⁸ diyerek Hız. Peygamber'in (s.a.s.) diğer eşlerine karşı üstünlüklerini sıralamıştı.

Hız. Peygamber (s.a.s.), Ümmü Seleme ile evlenince insanlar onun güzelliğinden bahsetmişlerdi. Bu övgüleri duyan Hız. Âişe kendisine gelen yeni rakipten ötürü çok üzülmüştü. Biraz zaman geçtikten sonra Ümmü Seleme'nin yanına gitmeden evvel sırdaşı olan Hız. Hafsa ile durumu kritik etmiş, onun için güzel dediklerini kendisine söyleyince Hız. Hafsa onu teselli etmeye çalışmış ve "Hayır! Bu ancak bir kıskançlıktır. O, onların dediği kadar güzel değildir." demişti. Beraber gidip gördükten sonra ise Hız. Âişe "Onu gördüm ve kesinlikle de güzeldir" demişti. Ümmü Seleme'yi daha sonra bir defa daha gördüğünde bu sefer onun Hız. Hafsa'nın dediği gibi olduğunu anlamıştı. Fakat ona karşı hissettiği kıskançlık bitmemişti. Allah Resûlü'nün (s.a.s.) yanında Hız. Âişe'nin bir yeri ve konumu bulunmaktaydı. Bunu kendisi yeri

¹¹ Âişe Abdurrahman bt. Şatı, *Resûlullah'ın (sav) Hanımları (Annelerimiz)* (Konya: Uysal Kitabevi, 1987), 14.

¹² Âişe Abdurrahman bt. Şatı, *Resûlullah'ın (sav) Hanımları*, 58.

¹³ Muhammed b. Sa'd b. Meni' Zührî, *Kitâbü't-Tabakâti'l-Kebîr*, thk. Ali Muhammed Ömer (Kahire: Mek-tebe Hancı, 2001/1421), 10/73.

¹⁴ Nûr 24/ 11-20.

¹⁵ Hız. Âişe'den (r.anhâ) farklı olarak Allah Resûlü'nün (s.a.s.) diğer eşleri, Hız. Peygamber ile evleneceklerine dair rüyalar görmüşlerdi. Fakat Hız. Âişe ile evleneceğinin dair Hız. Peygamber'in kendisi rüyalar gördüğü gibi bu yönde işaretler kendisine verilmişti. İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/77-78.

¹⁶ Abbott, *Hız. Muhammed'in Sevgili Eşi Ayşe*, 200.

¹⁷ Erkeklerden Abdullah b. Abbâs daha çocukken Hız. Cebrail'i Hız. Peygamber'in yanında görmüştü. Hız. Peygamber (s.a.s.) ona yanındaki kişiyi görüp görmediğini sormuş o da gördüğünü söyleyince, gördüğü kişinin Cebrail (a.s.) olduğunu söylemiştir. Bk. İbn Sa'd, *Tabakât*, 6/323; Ahmed b. Yahya b. Ca-bir b. Davud Belazûrî, *Ensâbü'l-Eşrâf*, thk. Süheyl Zekkar (Beyrut: Darü'l Fikir, 1997), 4/40.

¹⁸ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/65.

geldiğinde zikrediyordu. Ümmü Seleme ile evlendikten sonra kendisine bu konum sorulduğunda ise susmuş, bu soruya cevap vermemiştir.¹⁹ Ümmü Seleme, ezvâc-ı tâhirât arasında Allah Resûlü (s.a.s.) ile evlendiğinde dul olsa da güzelliği, soyluluğu ve zekâsıyla onu kıskandırmayı başarmıştı.²⁰

Allah Resûlü (s.a.s.) Hz. Hafsa ile evlendiğinde Hz. Âişe, onu kıskanmamıştı. Onun kendisine rakip olamayacağını ve bu evliliğin daha çok Hz. Ömer'i sevindirmek için yapıldığını biliyordu. Hz. Ömer de kızının ona rakip olamayacağını bildiğinden kızı Hz. Hafsa'yı uyarmıştı. Onlar daha sonra yeni gelen kumalara karşı da birlikte hareket etmeye başlamışlardı.²¹

Hz. Âişe kendisine o kadar güveniyordu ki Hz. Peygamber'in yanında şımarıyor ve çocuksu tavırlarla Hz. Peygamber'in (s.a.s.) diğer hanımlarına dönerek, "Hangi kadın kocasının yanında benden daha çok hoşlanılır!" diyor ve Hz. Peygamber'in şu cümlesini onların kulaklarına fısıldıyordu, "Ey Âişe! Senin kalbimdeki sevgin kopmayan, sağlam bir kulptur." Hz. Âişe (r.a.) böyle konuşurken, bazı sahâbiler de Hz. Peygamber'in ona olan sevgisini bilirler ve hediye getirecek olduklarında Hz. Âişe'nin gününü gözetler; Allah Resûlü'ne hediyelerini o gün takdim ederlerdi.²² Resûlullah'ın (s.a.s.) daha çok hoşuna gider düşüncesiyle böyle hareket ederlerdi.

Bir seferinde Hz. Peygamber (s.a.s.), Hz. Safiyye (r.anhâ) validemizle evlenip de onu evine yerleştirirken diğer dört hanımı merakla onu görmeye gelmişlerdi. Bu sırada tanınmak için yüzlerini Hz. Peygamber'in yanında peçe ile örtmüşlerdi. Bunlar Hz. Zeyneb bt. Cahş, Hz. Hafsa, Hz. Âişe ve Hz. Cüveyriye idi. Hz. Zeyneb, Hz. Cüveyriye'ye, "Sanırım bu kız Resûlullah'ın yanında bizi geride bırakacak!" diyerek bir nevi onun güzelliğini itiraf etmiş, Hz. Cüveyriye ise "Asla! Çünkü o, kocaların arzu ettiği hanımlardan değil" demiştir. Hz. Peygamber yüzleri kapalı olan eşlerini tanımış ve Hz. Âişe'nin ardından yetişerek ona "Ey Kumralcık! Onu nasıl buldun?" diye sormuştu. Bunun üzerine Hz. Âişe ise "Yahudiler arasında bir Yahudi kadın gördüm!" diyerek aslında kıskandığını belli eden bir ifade kullanmıştı.²³

Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Hz. Hatice dışındaki eşleri arasında Hz. Âişe'nin en çok kıskandığı hanımı şüphesiz Hz. Zeyneb bt. Cahş olmuştur. Zira kendisi onlar arasında akrabalık olarak Allah Resûlü'ne en yakın, bunun yanında da güzel, akıllı ve genç bir kadındı. Onların nikâhları Allah tarafından göklerde ötesinde kıyılmıştı. Hz. Peygamber ile evlendiğinde otuz beş yaşında idi.²⁴

Hz. Zeyneb'in hane-i saâdet'e adım atması ile adeta dengeler değişmiş ve Hz. Âişe ile aralarında sert bir rekabet başlamıştı. Hz. Âişe'nin faziletleri ile övündüğü gibi Hz. Zeyneb de faziletleri ile övünmeye başlamıştı. Allah Resûlü'ne "Ya Resûlallah! Ben senin diğer eşlerin gibi değilim. Senin diğer eşlerin, babaları, kardeşleri ya da aileleri tarafından evlendirilmişken, ben ise Allah tarafından seninle gökten evlendirildim."²⁵ diyordu. Hz. Zeyneb aynı şeyleri Hz. Peygamber'in eşleri yanında da söylüyor ve başta Hz. Âişe olmak üzere hiçbirinden korkusu olmadığını ifade ediyordu.²⁶ Ümmü Seleme ise onun Hz. Peygamber'i kendisine hayran

¹⁹ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/92; Cemâlü'd Din Ebü'l Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed el-Cevzî, *el-Muntazam fi Târihi'l Ümeme ve'l Mülûk*, thk. Muhammed Abdulkadir Atâ (Beyrut: Darü'l Kütüb el İlmîyye, 1992), 3/208.

²⁰ Ebü Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî et-Taberî el-Bağdâdî, *Tarihi'r-Rüsûl ve'l-Mülûk*, thk. Muhammed Ebu'l Fadl İbrahim (Mısır: Daru'l Marife, ts.), 2/563.

²¹ Âişe Abdurrahman bt. Şatı, *Resûlullah'ın (sav) Hanımları*, 114; Abbott, *Hz. Muhammed'in Sevgili Eşi Ayşe*, 30.

²² Âişe Abdurrahman bt. Şatı, *Resûlullah'ın (sav) Hanımları*, 101-102.

²³ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/122.

²⁴ Taberî, *Târih*, 2/563; Âişe Abdurrahman bt. Şatı, *Resûlullah'ın (sav) Hanımları*, 158.

²⁵ el-Ahzâb 33/37.

²⁶ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/100; Taberî, *Târih*, 3/165; Abdurrahman b. Ebî Bekir Celalüddin es-Suyûtî, *ed-Dürerül Müntesira fi el Ehadisi'l Müştehira*, thk. Muhammed b. Lütfî es-Sibağ (Riyad: Melik Suud Üniversitesi, ts.), 4/169.

bırakacak kadar oruç tutan, namaz kılan sâliha, bunun yanında da bazen de bir şeyler yaparak tasadduk eden becerikli bir kadın olduğunu söylüyordu.²⁷

Hız. Âişe (r.a.), Hız. Zeyneb vefat edince ağlamış ve onu hayırla yâd ederek kendisi için Allah'tan bağışlanma dilemişti. Bu vesile ile yeğeni olan Urve b. Zübeyir de "Ey teyzeciğim! Resûlullah, hangi eşine daha çok meyletti?" diye sormuştu. Hız. Âişe ise "Çok meylettiğini düşünmüyorum. Fakat onun yanında Zeyneb bt. Cahş ve Ümmü Seleme'nin bir değeri vardı. Benden sonra her ikisi de Resûlullah'a sevimli gelen iki kimseydi" diyerek cevap vermişti. Bir nevi evzâc-ı tâhirât arasında rakip olarak gördüğü iki kadının Zeyneb bt. Cahş ve Ümmü Seleme olduğunu doğrulamıştı.²⁸

Hız. Zeyneb'in Hız. Âişe ile boy ölçüşebilecek düzeyde güzel ve temsil keyfiyetine sahip oluşu evzâc-ı tâhirât arasında gruplaşmayı da beraberinde getirdi. Hız. Hafsa, Hız. Sevde ve Hız. Safiyye, Hız. Âişe'nin grubunda yer alıp onunla oturup kalkarken, Ümmü Seleme başta olmak üzere Hız. Peygamber'in diğer eşleri de Hız. Zeyneb ile oturup kalkmaya başladılar.²⁹

Ezvâc-ı tâhirât arasında Hız. Âişe'nin ayrı bir yeri olduğu, Allah Resûlü'nün (s.a.s.) her fırsatta onu çok sevdiğini söylemesinden anlaşılabilir, Resûlullah (s.a.s.) bunu dillendirmekten çekinmiyordu. Örneğin Hız. Peygamber (s.a.s.) bir sefere çıkacağı zaman eşleri arasında adaleti gözetir ve onların arasında kine ve hasede sebep olmasın diye kura çekerti. Kura Hız. Âişe dışında başka bir hanımına çıktığında yüzündeki memnuniyetsizlik hissedilirdi. Sefer dönüşlerinde de ilk önce Hız. Âişe'nin yanına uğrar, ondan sonra diğer eşlerini ziyaret ederdi.³⁰ Eşleri arasında günleri taksim ederken de ilk sıraya Hız. Âişe'yi koyardı. Bütün bunlardan da anlaşılacağı üzere eşleri arasında Hız. Âişe, günümüzün tabiriyle *başkadın* gibiydi.

Hız. Peygamber'e hediyelerin genellikle Hız. Âişe'nin gününde takdim edilmesi, Allah Resûlü'nün yanındaki konumu, evzâc-ı tâhirât arasında bir rahatsızlık oluşturmuştu. Bir gün Hız. Sevde'nin odasında toplandılar ve Hız. Âişe'ye (r.a.) gelen hediyeleri konuştular. Hız. Peygamber'e (s.a.s.) gidip hediyelerle ilgili ashâbına sadece Âişe'nin gününde değil de istedikleri başka günlerde de getirmelerini söyleme kararı aldılar. Bununla ilgili Ümmü Seleme'nin gitmesini uygun buldular. Ümmü Seleme (r.anhâ), Allah Resûlü'nün yanına giderek eşlerinin ricasını söyledi ve durumu kendisine anlattı. Fakat anlattıkları Hız. Peygamber'in (s.a.s.) hoşuna gitmemişti; ondan yüzünü çevirdi. Fakat Ümmü Seleme yaptıkları karşısında Hız. Peygamber'in kırgınlığını anlamamış olacak ki Peygamber eşlerinin ısrarları neticesinde aynı isteği iki kere Resûlullah'ın (s.a.s.) huzuruna giderek tekrar etme hatasına düştü. Bu sefer Allah Resûlü (s.a.s.) celâllenmişti ve kendisine "Âişe konusunda bana eziyet vermeyin." dedi ve "Sizin içinizde sadece onunla aynı çatı altındayken bana vahiy geliyor." diyerek de bir nevi rahatsız oldukları bu durumun sebebinin ona izah etti. Duydukları karşısında çok üzülen Ümmü Seleme (r.anhâ) pişman olmuş ve bu hareketinden dolayı Resûlullah'tan (s.a.s.) özür dilemişti. Evzâc-ı tâhirât'a Hız. Peygamber'in (s.a.s.) tepkisini ve söylediklerini anlatmış ve bir daha böyle bir istek için Allah Resûlü'ne (s.a.s.) gitmeyeceğini söylemişti.³¹

Ümmü Seleme'nin yaşadıkları ve anlattıkları diğer peygamber hanımlarını yıldırmadı ve Hız. Âişe'ye karşı dik durabilecek, onun hışmından kendini koruyabilecek birisi kim olabilir diye düşündüler. Akıllarına Hız. Peygamber'in (s.a.s.) yanında konumundan dolayı Hız. Fâtıma (r.anhâ) geldi. Kendisine haber yollayıp yanlarına çağırıldılar. Ona, Resûlullah'a gidip Ebû Kuhâfe'nin kızı -bu ifade dahi durumu anlatmaktadır- ile onlar arasında adaletli davranmasını söylemesini rica ettiler.³²

²⁷ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/100.

²⁸ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/111.

²⁹ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/157; Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail Buhârî, *Sahîh* (İstanbul: Çağrı Yayınları, ts.), "Hîbe", 7; Süleyman b. Ahmed b. Eyyub b. Matir el-Lahmî Ebû'l Kâsım et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-Kebir*; thk. Hamdi b. Abdülmecid es-Selefi, 2. (Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, ts.), 23/50 (132).

³⁰ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/163.

³¹ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/164.

³² İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/164.

Hız. Fâtıma (r.anhâ) ezvâc-ı tâirâtın taleplerini dinlese de hemen harekete geçmedi. Zira Hız. Âişe'nin babasının yanındaki kıymetini en iyi bilenlerdendi; vereceği tepkiyi tahmin edebiliyordu. Bir gün Hız. Zeyneb bt. Cahş validemizle konuştuğundan sonra ikna oldu ve Hız. Peygamber'in yanına gitti. Hız. Peygamber'e "Eşlerin beni sana gönderip Ebû Kuhâfe'nin kızı ile onlar arasında adaletli davranmanı söylememi istediler" dedi. Bu söz bir Peygamber için çok ağırdı. Resûlullah (s.a.s.), "Seni Zeyneb mi gönderdi?" diye sorunca Fâtıma, "Zeyneb ve diğerleri." cevabını verdi. Fakat Resûlullah (s.a.s.) eşlerini çok iyi tanıyordu ve "Allah'a yemin olsun ki, seni gönderen odur!" dedi. Bunun üzerine Hız. Fâtıma, "Evet!" diye cevap verdi. O sırada Resûlullah tebessüm etti. Hız. Fâtıma da oradan ayrıldı ve Resûlullah'ın (s.a.s.) eşlerinin yanına döndü. Başka bir rivâyette aralarında geçen konuşma daha ayrıntılı verilir. Hız. Fâtıma konuşmaya geldiğinde Hız. Peygamber (s.a.s.), Hız. Âişe'nin yanındaydı. Resûlullah (s.a.s.), "Ey sevgili kızım! Sen de benim sevdiğimi sevmiyor musun?" diye kendisine sordu. Hız. Fâtıma da "Tabii ki ya Resûlullah!" dedi. Bunun üzerine "Bunu (istediğini) Âişe için de iste!" dedi. Hız. Fâtıma cevabını almıştı ve müminlerin annelerinin yanına döndü. "Bize bir faydan olmadı, tekrar Resûlullah'a git." dediklerinde o, bu konuda Resûlullah ile bir daha asla konuşmayacağını söylese de³³ ezvâc-ı tâirâtın ısrarlarına dayanamayarak aynı talebi Hız. Peygamber'e giderek bir daha iletmişti. Allah Resûlü (a.s.), bu kez biraz daha celallenmişti ve "Kızım benim sevdiğilerimi sen de sevmeyiz misin?" demişti. Aldığı bu cevap karşısında Hız. Fâtıma hemen geri adım atmış ve "Evet" diyerek cevap vermişti. Hız. Fâtıma'nın bu girişimi sonuçsuz kaldı. Fakat Hız. Peygamber'in (s.a.s.) eşlerinin yılmaya niyetleri yoktu. Sonuç alınca kadar girişimlerine devam etmeye karardıydılar. Burada konuşulanlardan da anlaşılacağı üzere Hız. Âişe'ye karşı güzelliği, zekâsı ve Allah Resûlü'nün halasının kızı olması hasebiyle kendisini, ona en yakın rakip olarak gören Hız. Zeyneb'e "Sen git konuş" dediler. O da Resûlullah'ın huzuruna çıktı. Bu sırada yanında Hız. Âişe de bulunmaktaydı ve "Eşlerin senden Ebû Kuhâfe'nin oğlunun kızı hakkında adalet istiyorlar." dedi. Ses tonunu da ayarlayamamış ve biraz yükseltmişti. Aynı ortamda bulunan Hız. Âişe de duruma müttali olmuştu. "Ebû Kuhâfe'nin kızının kollarının beyazlığını sana göstermesi yeter! Bizlerle onun arasında âdil ol!" diye ekledi ve Âişe'ye dönüp onu kızdıracak şeyler söyledi. Başka bir rivâyette ise Hız. Zeyneb'in bu sözlerine karşı Hız. Âişe, karşılık vermek için kendisine izin olup olmadığını bilmiyordu. Bu konuda Resûlullah'ın (s.a.s.) ona tepki vermeyeceğini anladığında Zeyneb'e döndü ve ağzını açmasına bile fırsat vermeden cevabını verdi. Bunun üzerine Resûlullah tebessüm etti ve "Şüphesiz ki o, Ebû Bekir'in kızıdır!" dedi.³⁴

Ezvâc-ı tâirât arasında yaşanan tartışmalar bazen şiddetli kavgalara da dönüşebiliyordu.³⁵ Hız. Âişe ile Hız. Zeyneb arasında yaşanan başka bir olay da Hız. Peygamber Hız. Âişe'nin odasında iken gerçekleşmişti; onun evinde toplanıyorlardı. Hız. Zeyneb içeri girince Hız. Peygamber ona elini uzattı. Fakat Hız. Âişe (r.anhâ) Allah Resûlü'ne (s.a.s.), "Bu Zeyneb bilmiyor musun?" deyince Hız. Peygamber ondan elini çekti. Böyle olunca Hız. Zeyneb de sessiz kalmadı ve birbirlerine çıktılar. Bu tartışma yüzlerine toprak atmaya kadar ileri gitti. Bu sırada kamet getirilince Hız. Peygamber (s.a.s.) namazı kaldırmak için mescide geçti. Fakat içerideki gürültü mescide kadar ulaşmıştı. Sesleri duyan Hız. Ebû Bekir (r.a.), Allah Resûlü'ne "Ya Resûlallah! Çık şunların üzerlerine toprak saç." diyerek onlara olan kızgınlığını ifade etti.³⁶

Hız. Âişe'nin Hız. Peygamber'in (s.a.s.) yanındaki konumundan cesaretle yaşanan hadiseler bununla sınırlı kalmamıştı. Bir olay da onunla Ümmü Seleme arasında gerçekleşmişti. Ümmü Seleme ile aralarında laf dalaşı olmuş, Hız. Peygamber (s.a.s.) de Hız. Ümmü Seleme'nin öfkesinden nasibini almıştı. Hız. Peygamber'e "Anlıyorum ki, Âişe dışında hiçbirimizin senin

³³ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/157; Buhârî, *Sahîh*, "Hibe", 7,8; Nesâî, *es-Sünenü'l-Müctebâ* (İstanbul: Çağrı Yayınları, ts.), "İşretü'n-Nisâ", 3; Tirmizî, *Câmiü't-Tirmizî* (İstanbul: Çağrı Yayınları, ts.), "Menâkıb", 63.

³⁴ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/157, 164; Buhârî, *Sahîh*, "Hibe", 7,8; Nesâî, *es-Sünenü'l-Müctebâ*, "İşretü'n-Nisâ", 3; Tirmizî, *Câmi*, "Menâkıb", 63.

³⁵ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/195.

³⁶ Ebû'l-Hüseyn Müslim b. Haccâc el-Kuşeyrî, *Sahîh*, thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî (İstanbul: Çağrı Yayınları, ts.), "Rad'a", 46.

766 | Ahmet Acarlioğlu. Bir Eş Olarak Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Karşılaştığı Problemler ...

gözünde bir değeri yok." demişti. Akabinde de Hz. Âişe'ye yüksek sesle bir şeyler söylemişti. Fakat Hz. Âişe yüksek belâğatı sayesinde ona da üstün gelmeyi bilmişti. Bu olayın akabinde Ümmü Seleme, olay sırasında Hz. Âişe'nin Hz. Ali ile Hz. Fâtıma'ya da laf söylediğini giderek kendilerine bildirmişti. Bunun üzerine Hz. Ali de Hz. Fâtıma'yı Hz. Peygamber'e (s.a.s.) yollamış; fakat yine aynı cevabı almıştı. Allah Resûlü (s.a.s.) kendisine "Âişe babanın en sevdiği'dir!" diyerek karşılık vermişti. Daha sonra Hz. Ali, Resûlullah'ın (s.a.s.) huzuruna çıkıp "Âişe bize hakaret ediyor, sen ise Fâtıma'ya Âişe'nin senin en sevdiğin kişi olduğunu söylüyorsun." demişti. Bu tepkiye Hz. Peygamber'in ne cevap verdiğini bilmiyoruz. Fakat Hz. Peygamber (s.a.s.) ile Hz. Fâtıma'nın daireleri yan yana idi. Arada ortak bir geçiş bulunuyordu. Bu olaydan sonra Hz. Peygamber (s.a.s.) bu kapıyı kilitledi. Bu şekilde Hz. Peygamber'in (s.a.s.) muhtemel karşılaşma ve tartışmaların önüne geçmeye çalıştığını görmekteyiz.³⁷

Bir Ramazan ayında Allah Resûlü (s.a.s.), sünneti olduğu üzere itikâfa girmek ister ve mescidin bir kenarına kendisi için bir çadır kurulur. Validelerimiz de aynı şekilde itikâfa girmek isterler. Bu şekilde Hz. Peygamber'e (s.a.s.) yakın olmak arzusundadırlar. İlk önce Hz. Hafsa akabinde de Hz. Zeyneb için mescitte iki tane çadır kurulur. Hz. Peygamber (s.a.s.) sabah olup da mescide çıktığında şaşırır ve "Bunlar ne?" diye sormaktan kendini alamaz. Eşleri kendisine durumu izah etseler de Resûlullah (s.a.s.) bu durumdan farklı bir sünnetin başlaması muhtemel olduğundan rahatsız olur. Bu durum karşısında Allah Resûlü (s.a.s.) çadırların tamamının sökülmesini emreder, kendisi de itikâfını yarıda keser. Resûlullah (s.a.s.) yarım bıraktığı itikâfını daha sonra Şevvâl ayında tamamlamıştır.³⁸

Hz. Peygamber diğer eşleri arasında hem onların arasına sonradan dâhil olması hem de Yahudi kökenli olması hasebiyle garip kaldığını hissettiği eşini her vesile ile onu koruyup kollamaya çalışıyordu.³⁹ Bir gün Hz. Safiyye, Resûlullah'a (s.a.s.) gelmiş ve diğer eşlerinin kendisini Yahudi kızı diyerek aşağıladıklarını, dışladıklarını, bu olayın da zoruna gittiğini söylemişti. Hz. Peygamber (s.a.s.) ise eşi Hz. Safiyye'yi tanyor ve empati yoluyla onun içine düştüğü durumu ve ruh halini anlayabiliyordu. Ona "Sen de onlara babam Hârûn, amcam Mûsâ, kocam ise Muhammeddir de!" diyerek yol göstermişti.⁴⁰ Vahidî bu olayın el-Hucurât Sûresi 49/11 âyet-i kerîmesinin sebebi nüzûlü olduğunu ifade etmektedir.⁴¹

"Yahudi kızı" diyerek kendisini rencide edenlerden biri Hz. Hafsa idi. Bu sözün tesiriyle Hz. Safiye ağlarken, Hz. Peygamber (s.a.s.) içeri girmişti. Hz. Safiye'ye niçin ağladığını sorunca kendisine, "Sen bir Peygamber kızısın. Senin amcan da bir Peygamberdir. Ayrıca bir Peygamberin de nikâhı altındasın. Öyleyse o sana karşı neyi ile iftihar ediyor ki?" diyerek onu teselli etti. Sonra da Hz. Hafsa'ya: "Ey Hafsa! Allah'tan kork!" dedi.⁴² Hz. Safiye'ye Yahudi kızı diyerek rencide edenlerden bir diğeri de Hz. Âişe olmuştu. Tartışmalarını duyan Hz. Peygamber, Hz. Hafsa ile aralarında yaşanan olayda olduğu gibi Hz. Safiye'ye "Sen de 'Babam Hârûn'dur ve Musa da amcamdır.' deseydin ya!" buyurarak ona akıl vermişti.⁴³

³⁷ Seyyid Süleyman en-Nedvî, *Hz. Aişe*, trc. Ahmet Karataş (İstanbul: Timaş, 2003), 122; Abbott, *Hz. Muhammed'in Sevgili Eşi Aişe*, 60.

³⁸ Buhârî, *Sahîh*, "İ'tikâf", 6; Müslim, *Sahîh*, "İ'tikâf", 2.

³⁹ Aişe Abdurrahman bt. Şatı, *Resûlullah'ın (sav) Hanımları*, 181.

⁴⁰ Ahmed b. Muhammed el-Endelusi İbn Abdirabbih, *İ'kdu'l Ferîd*, thk. Müfid Muhammed Kamiha (Beyrut: Darü'l Kütübü'l İlmiyye, 1404/1983), 7/139; Şemsu'd Din Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Osman b. Kaymaz ez-Zehabi, *Târîhü'l İslâm ve Vefeyâtü'l Meşâhîri ve'l A'lâm*, thk. Ömer Abdüsselam et-Tedmûrî (Beyrut: Darü'l Kitâbü'l Arabiyye, 1993), 4/69; Aişe Abdurrahman bt. Şatı, *Resûlullah'ın (sav) Hanımları*, 181.

⁴¹ Ebü'l Hasan Ali b. Ahmed Muhammed el-Vâhidi en-Nisabûrî, *Esbâbü'n Nüzûl en-Nâsîh ve'l-Mensûh* (Beyrut: 'Alemü'l-Kütüb, ts.), 294.

⁴² Tirmizî, *Câmi*, "Menâkib", (3891).

⁴³ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/123; Ebu'l Hasen Ali b. Ebi'l Kerem Muhammed b. Muhammed b. Abdülkerîm b. Abdülvahid eş-Şeybânî el-Cezerî İbnü'l-Esîr, *Üsdü'l Gabe fi Ma'rifeti's Sahâbe*, thk. Ali Muhammed Muavviz (Darü'l Kütübü'l İlmiyye, ts.), 7/169; Zehebî, *Târîhü'l İslâm ve Vefeyâtü'l Meşâhîri ve'l A'lâm*, 4/69.

Hız. ÂiŖe bir gün Resûlullah'ın Hız. Safiye'ye bu kadar değer vermesini ve her fırsatta onu korumasına dayanamadığını söylerken, boyunun da kısalığını dile getirmişti. Allah'ın Resûlü'nün (s.a.s.) böyle bir ifadede tepki vermemesi mümkün değildi ve Hız. ÂiŖe'ye, "Sen, yle bir söz söyledin ki Ŗayet bu söz denize dökülse denizi bulandırırđı!" demiŖ ve söylediği sözlerin ne kadar yanlıŖ ve günah olduğunu belirtmişlerdi. Hız. ÂiŖe ise "Ben sadece onu tarif etmek istedim." dese de Resûlullah (s.a.s.) kendisine, "Bir baŖkasını bu Ŗekilde tarif etmeden asla hoŖnut olmam!" dedi.⁴⁴

Hız. Safiye ile Hız. ÂiŖe arasında baŖka bir olay daha yaŖanmıştı. Hız. Safiye güzel yemek yapan bir kadındı. Bu yönü ile Hız. Peygamber'in eŖleri arasında ne çıkmaktaydı. Hız. ÂiŖe (r.anhâ), "Safiye kadar güzel yemek yapamı görmedim. Bir keresinde Hız. Peygamber (s.a.s.) benim odamda iken yemek yapıp Allah'ın Resûlü'ne (s.a.s.) göndermişti. Bunu görünce kıskançlıktan beni Ŗiddetli bir titreme tuttu. Öyle ki kabını aldığım gibi yere attım ve kırdım. Bir süre geçtikten sonra da yaptığımdan piŖman oldum. Yanımda bulunan Resûlullah'a bu hareketimin keffareti nedir?" diye sordum. "Tabağa karŖı tabak, yemeğe de misliyle yemek." bu yurdular.⁴⁵

Resûlullah (s.a.s.) vefatına sebep olan hastalığa yakalandığında tüm hanımları gibi Hız. Safiye de çok üzüldü. "Ey Allah'ın Nebisi! KeŖŖe sana gelen bana gelseydi!" diyerek üzüntüsünü ifade etti. Bunu duyan diğer Peygamber eŖleri aralarında kaŖ-göz iŖareti yaptılar. Bunu gören Hız. Peygamber (s.a.s.), böyle yapmamalarını söyledi ve "Allah'a yemin olsun ki, o sadık biridir." dedi.⁴⁶

Hız. Mariye, bir cariyeye olmasına rağmen Allah Resûlü'ne (s.a.s.) oğlu İbrahim'i doğurduktan sonra ezvâc-ı tâhirât arasında kıskanılan kadınlardan olmuŖtu. Zira Allah Resûlü'ne (s.a.s.) ocuk verebilmek bahtiyarlığına Hız. Hatıce'den sonra eren ilk ve son kadın kendisiydi. Hız. Mâriye Medine'ye ilk getirildiğinde Hız. Peygamber'in diğer evlerine yakın bir eve yerleŖtirilmişti. Allah'ın Resûlü onu her gün görmeye giderdi. Özellikle doğum yaptıktan sonra ona olan kıskançlık iyice arttığından Hız. Peygamber onu hicri sekizinci yılda yukarı Medine'de el-Âliye mevkisine taŖıdı.⁴⁷

Ŗphesiz onu en çok kıskanan Hız. ÂiŖe idi. Allah Resûlü'nün yanındaki değer ve kıymetine rağmen bir çocukla bu değer ve kıymetini talandıramamıştı. Bunun burukluğunu hayatının sonuna kadar da hissetmişti. Allah Resûlü (s.a.s.) de kendisinin ocuk sahibi olma arzusunun çok iyi biliyordu. Bir gün Hız. ÂiŖe "Ya Resûlallah! Kadınların künyeleri var. Beni de knyelendir." demiŖti. Hız. ÂiŖe kendi çocuğu olmadığı için kız kardeŖi Esmâ'nın oğlu Abdullah b. Zübeyir'i çokça sever ve onunla da bir anne gibi ilgilenirdi. Bu sebepten "Seni oğlun Abdullah ile knyelendirdim." demiŖ ve "Teyze anne gibidir" demiŖti. Bundan sonra onun künyesi mm Abdullah olmuŖtu.⁴⁸

Hız. ÂiŖe, Hız. Mâriye'yi çok kıskanmıştı. Bu davranıŖlarına da aksediyordu. Bir gün Hız. Peygamber oğlu İbrahim'i onun yanına getirdi ve "Dikkat et, bana ne kadar benziyor." dedi. Hız. ÂiŖe ise "Bir benzerlik görmüyorum." diyerek cevap verince bu sefer Hız. Peygamber (s.a.s.), "Onun etini ve beyazlığını görmüyor musun?" dedi. Hız. ÂiŖe (r.anhâ) ise geri adım atmıyordu ve "Mayası mkemmell olmayan beyazlaŖır ve etine dolgun olur." dedi.⁴⁹

⁴⁴ Süleyman b. EŖ'as es-Sicistânî Eb Dâvûd, *Sünen* (İstanbul: Çağrı Yayınları, ts.), Edeb 40; Tirmizî, *Câmi*, "Sıfat'l-Kiyâme", 51.

⁴⁵ Eb Dâvûd, *Sünen*, "By", 91; Nesâî, *es-Sünenü'l-Müctebâ*, "İŖretu'n-Nisâ", 4; Tirmizî, *Câmi*, "Ahkâm", 23.

⁴⁶ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/124.

⁴⁷ Nuriddin Ali b. Ahmed es-Semhûdî, *Vefâu'l-Vefâ*, thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid (Beirut: Darü'l Kütübi'l İlmîyye, 1404/1983), 3/826; Abbott, *Hız. Muhammed'in Sevgili EŖi AyŖe*, 42.

⁴⁸ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/63; Eb Dâvûd, *Sünen*, "Edeb", 78; Tirmizî, *Câmi*, "Da'avat", 125.

⁴⁹ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/83.

Ezvâc-ı tâhirât, Allah ve Resûlü'nün (s.a.s.) rızasını elde etmek için ona daha yakın olmaya çalışıyorlardı. Bu hissiyatla zaman zaman birbirlerini üzseler de Peygamber efendimizin vefatından sonra bu rekabet sıkı bir kardeşliğe dönüşmüştü.⁵⁰ Vefatından önce Hz. Ümmü Habîbe (r. anhâ), Hz. Âişe'yi (r. anhâ) helallik istemek için yanına çağırdı. Kendisine "Bizimle Allah Resûlü'nün diğer eşleri arasında zaman zaman bir şeyler yaşanmış olabilir. Allah seni de beni de bunlardan dolayı bağışlasın." dedi. Hz. Âişe de "Allah seni de olanlardan dolayı bağışlasın ve temize çıkarsın" diyerek kendisine dua etti. Bu sözü duyan Ümmü Habîbe (r. anhâ) "Beni mesrûr ettin. Allah da seni mesrûr etsin." diye karşılık verdi. Ümmü Habîbe aynı şekilde Ümmü Seleme'ye de haber yolladı ve ondan da helallik istedi.⁵¹

1.1. Ezvâc-ı Tâhirât'ın Dünya ve Ahiret Arasında Muhayyer Brakılmaları (Tahyir Hâdisesi)

Îlâ olayının⁵² akabinde tahyir âyetleri olarak bilinen "*Ey Peygamber! Hanımlarına de ki, "Eğer dünya hayatını ve onun süsünü istiyorsanız, gelin size mut'a vereyim ve sizi güzelce bırakayım. Eğer Allah'ı, Resûlünü ve ahiret yurdunu istiyorsanız, bilin ki Allah içinizden iyilik yapanlara büyük bir mükâfat hazırlamıştır...."*⁵³ âyetleri nüzûl etti.⁵⁴ Bu âyeti-i kerîme, yaşanan hadiselerin akabinde Hz. Peygamber'in eşlerine karşı bir uyarı niteliği taşımaktaydı. Hz. Peygamber'e (s.a.s.) eş olma büyük bir şeref olduğu gibi sorumluluğu da çok büyüktü. Allah bu âyetlerle, Hz. Peygamber'in (s.a.s.) ashabından Rıdvan Beyatı'nda ölümüne tekrar beyat aldığı gibi ezvâc-ı tâhirât'tan da Peygamberi (s.a.s.) için beyat istiyordu.⁵⁵

Bu âyetler indiği sırada Hz. Peygamber'in dokuz eşi bulunmaktaydı.⁵⁶ Eşlerini boşama yetkisi veren⁵⁷ âyetlerin inişinden sonra tercihlerini öğrenmek üzere konuşmaya Hz. Âişe'den başladı. Hz. Âişe'nin naklettiğine göre kendisine "Sana bir şey söyleyeceğim. Fakat anne babana danışmadan karar vermek zorunda değilsin."⁵⁸ dedi. Hz. Âişe de bunun ne olduğunu sorunca Hz. Peygamber (s.a.s.) kendisine ilgili âyetleri okudu. Âyetleri dinleyen Hz. Âişe, "Bunun nesini ebeveynime danışacağım? Ben Allah'ı, Resûlü'nü (s.a.s.) ve ahireti istiyorum." diye cevap verdi. Aldığı bu cevap, Resûlullah'ı (s.a.s.) mutlu etti. Hz. Peygamber kendisinden sonra diğer eşleri ile de konuşacağını söyleyince Hz. Âişe, "Benim tercihim onlara haber verme." dese de Hz. Peygamber (s.a.s.) onun tercihini diğer hanımlarına da söyledi.⁵⁹ Onların hepsi de

⁵⁰ Aişe Abdurrahman bt. Şatı, *Resûlullah'ın (sav) Hanımları*, 161.

⁵¹ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/97.

⁵² İslâm'dan önce Arap toplumunda boşanma yollarından bir tanesi Î'lâ idi. Erkeğin bir süre hanımına yaklaşmamaya yemin etmesi ile gerçekleşirdi. Câhiliye'de talâk gibi düşünülse de İslâm'da geçici bir ayrılık olarak görülmüştür. Cevad Ali, *el-Mufasssal fî Tarihi'l Arab Kable'l İslâm* (Bağdat: Bağdat Üniversitesi, 1992), 5/551; Prof. Dr. Hayrettin Karaman, *Mukayeseli İslâm Hukuku* (İstanbul: İz Yayıncılık, 2001), 1/373. İslâm'da bir erkek eğer ayrılığı uzatır da eşine 4 ay ve fazlası bir süre yaklaşmazsa bu kişi Ebû Hanife'ye göre hanımından bâin talâkla, İmam Malik, İmam Şafii ve İmam Ahmed'e göre ise ric'î talâkla boşanmış olur. Mâlik b. Enes, *el-Muvattâ* (İstanbul: Çağrı Yayınları, 1981), "Talâk", 19; Buhârî, *Sahîh*, "Talâk", 21; Vâhidi, *Esbâbü'n Nüzûl*, 54; Karaman, *Mukayeseli İslâm Hukuku*, 1/373.

⁵³ el-Ahzâb 33/28-34.

⁵⁴ İbn Sa'd, *Tabakât*, 1/173; Müslim, *Sahîh*, "Talâk", 29.

⁵⁵ Taberî (ö. 310/922) tefsirinde naklettiğine göre tahyir hadisesinin sebebi Hz. Âişe'nin rızık noktasında kıskançlığıydı. Ebû Cafer İbn Cerir Muhammed b. Cerir b. Yezid Taberî, *Câmiü'l-Beyân an Te'vili'l-Kur'an*, thk. Ahmed Muhammed Şakir (Müessesetü'r-Risâle, 2000), 20/253.

⁵⁶ Taberî, *Tefsir*, 20/251.

⁵⁷ Ebu'l Hasan Mukâtil b. Süleyman b. Beşir el-Ezdi el-Belhî, *Tefsîrû Mukâtil b. Süleyman*, thk. Abdullah Mahmud Şehâde (Beyrut: Darü İhyâ'ü't-Türâs, 1423), 3/486; Taberî, *Tefsir*, 20/251.

⁵⁸ Başka bir rivayette ise Hz. Âişe ile konuşurken yanlarında Hz. Ebû Bekir de bulunmaktaydı ve Hz. Peygamber (s.a.s.) kendisine bu hususta yardım etmesini söylemiş, Hz. Âişe ise anne babasına danışmayı reddetmişti. Bk. İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/181.

⁵⁹ Bir rivayette ise Hz. Âişe, "diğer hanımların ile bu meseleyi konuştu mu?" diye sormuştu. Hayır cevabını alınca da kendisinin tercihini diğerlerine söylememesini istemişti. Bk. İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/173.

aynı şekilde cevap verdiler. Daha sonra Hz. Âişe bu tercihte bırakma olayının talâk sayılmadığını söylemişti.⁶⁰

Tahyir hadisesi Hz. Peygamber'in (s.a.s.) özel hayatında bir dönüm noktasıdır. Bu olayla müminlerin anneleri olan ezvâc-ı tâhirât, Allah'a ve Resûlü'ne beyatlerini yenilemişler; bir nevi rüşlerini ispat etmişlerdi. Tahyir hadisesi ile bağlantılı olarak şu âyetler nüzûl etti:

"Ey Peygamber! Biz sana mehirlerini verdiğin eşlerini, Allah'ın sana ganimet olarak verdiklerinden elinin altında bulunan kadınları; seninle beraber hicret eden, amcanın kızlarını, halalarının kızlarını, dayının kızlarını ve teyzelerinin kızlarını sana helal kıldık. Ayrıca, diğer mü'minlere değil de, sana has olmak üzere, mehirsiz olarak kendini Peygamber'e bağışlayan, Peygamber'in de kendisini nikâhlamak istediği herhangi bir mü'min kadını da (sana helal kıldık.) Mü'minlere eşleri ve sahip oldukları cariyeleri hakkında farz kıldığımız şeyleri elbette bilmekteyiz. Bütün bunlar, sana herhangi bir zorluk olmaması içindir. Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir. Ey Muhammed! Bunlardan (hanımlarından) dilediğini geri bırakırsın, dilediğini yanına alırsın. Uzak durduklarından dilediklerini yanına almanda da sana bir günah yoktur. Bu onların gözlerinin aydın olması, üzülmemeleri ve hepsinin de kendilerine verdiğine razı olmaları için daha uygundur. Allah kalplerinizdekini bilir. Allah hakkıyla bilendir, halimdir. (Hemen cezalandırmaz, mühlet verir.) Bundan sonra, güzellikleri hoşuna gitse bile, başka kadınlarla evlenmek, eşlerini boşayıp başka eşler almak sana helal değildir. Ancak sahip olduğun cariyeler başka. Şüphesiz Allah herşeyi gözetleyendir."⁶¹

Bu âyet-i kerimelerden evvel Hz. Peygamber (s.a.s.) eşleri arasında eşitliği gözetiyor ve aralarında nöbet sistemi uyguluyordu. Dokuz eşinin yanında iki de cariyesi bulunmaktaydı. Onlar arasında adil olmak için vaktini tanzim ederek gecelerini eşleri arasında paylaştırdığı gibi 8 günde bir nöbet sırası geldiğinden gün içinde de eşlerini dolaşıyor ve onların gönüllerini yapmaya çalışıyordu. Allah'ın değerli elçisi (s.a.s.) ne kadar da adaleti gözetmeye çalışsa kendisi de netice de bir insandı ve hissiyatına tam manasıyla hâkim olamıyordu. Eşleri arasında Hz. Âişe'yi daha fazla seviyor ve bunu her mahfilde ifade etmekten çekinmiyordu. Bu ise eşleri arasında kıskançlığa sebebiyet veriyordu. O hem nafakada hem de diğer mevzularda adil olmaya çalışsa da ilâ meselesi özel hayatı adına bir patlama ve dönüm noktası niteliği taşıymaktaydı.⁶²

Allah (c.c.), eşleri arasında adil olmaya çalışırken birçok sıkıntıya katlanmak durumunda kalan Hz. Peygamber'in önündeki bütün engelleri kaldırıyordu. Bu âyetlerde kendisine sıkıntı veren eşlerine karşı bir uyarı ve ultiमतom vardı. Burada iki şey dikkati çekmektedir. Birincisi evlenme noktasında Hz. Peygamber'e mehirsiz evlenme de dâhil ne kadar özgürlük tanırsa tanırsın kendi akrabalarından ancak muhâcir kadınlarla evlenmesine izin verilmesidir. Buradan Hz. Peygamber ile evlenmek için en önemli hususun iffetin yanında takva olduğu anlaşılmaktadır.

2. Hz. Peygamber'in (s.a.s.) Eşlerine Karşı Şiddeti Bir Çözüm Yolu Olarak Görmemesi

⁶⁰ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/68, 73, 182; Taberî, *Tefsir*, 20/251; Buhârî, *Sahîh*, "Talâk", 5; Müslim, *Sahîh*, "Talâk", 25, 29; Ebû Dâvûd, *Sünen*, "Talâk", 12; Tirmizî, *Câmi*, "Talâk", 4; Nesâî, *es-Sünenü'l-Müctebâ*, "Nikâh", 2. Bu konuyla alakalı bazı raviler ise Allah Resûlü'nün Âmiriyyeli bir eşinin daha olduğunu ve bütün eşleri Allah'ı ve Resûlü'nü tercih ederken onun ayrılmayı tercih ettiğini söylerler. Kabilesi ile yaşıyan bu kadın daha sonra akli dengesini yitirmişti ve "Ben çok şâkî biriyim!" deyip duruyordu, ölene kadar da öyle kaldı. Bu rivâyetin başka kaynaklarda geçmemesi açısından ihtiyatlı yaklaşıması gerektiğini beyan etmekle beraber konu hakkında vârid olduğundan burada değinmeyi uygun bulduk. Bk. İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/68, 73, 182.

⁶¹ el-Ahzâb 33/50-52.

⁶² Muhammed Halef, *Nizâmü'l Üsra ve'l Müctema' fi'l İslâm* (Amman: Daru'l Fikir, 1436/2015), 128; Ebû Yahya Muhammed Hüseyin, *Nizâmü'l Üsra fi'l İslâm* (Amman: y.y., ts.), 119.

Ailenin bireyleri arasında fikir ayrılıkları ve çatışmaların olması, ilişkilerdeki denge- nin bozulması ve dayanışmanın zayıflaması her ailede görülen olaylardandır. ⁶³ Hz. Peygam- ber (s.a.s.) eşleriyle -örneği az da olsa- tartışmalar yaşayabilmekteydi. Fakat bu tartışmalarda kesinlikle şiddete mahal vermediği ve meseleleri sabırla ve karşılıklı konuşarak çözmeye ça- lıştığı, bazen de yakın çevresinden veya eşlerinin akrabalarından yardım istediği görülmek- tedir.

Eşler arasında yaşanan tartışmalarda zaman zaman dışarıdan müdahalelerin olduğu görülür. Yerinde yapılmayan bu tür müdahale, zorlama ve baskılar eşler arasındaki bağları zayıflatabilir.⁶⁴ Bir gün Resûlullah (s.a.s.) Hz. Âişe (r.anhâ) ile bir meseleden dolayı tartışınca Hz. Ebu Bekir (r.a.)'den "Ey Ebû Bekir! Benim için Âişe'yi uyarır mısın?" diyerek kendisinden yardım istemişti. Yetiştigi kültürün etkisi ile Hz. Ebu Bekir (r.a.) ise kızının göğsüne sert bir şekilde vurdu. Resûlullah (s.a.s.) bunu istememişti ve bu davranışı karşısında "Allah seni affet- sin! Ben senden bunu istememiştim!" diyerek kendisine tepki gösterdi.⁶⁵ Bu olayda da görül- düğü gibi eşler arasında vukû bulan tartışmalara dışarıdan müdahale eden kişilerin ehil ve iyi niyetli olmaları gerekir. Aksi taktirde aile düzeni bozulabilir.⁶⁶

Bir sefer sırasında Resûlullah'a (s.a.s.) hem Hz. Âişe (r.anhâ) hem de Hz. Safiyye (r.anhâ) eşlik etmekteydiler. Hz. Safiyye'nin yükü ağırdı, yavaş ilerliyordu ve diğerlerini de yavaşlatıyordu. Hz. Peygamber (s.a.s.) de onun yüklerinin bir kısmını yükü hafif olan Hz. Âişe'nin devesine yüklemek istedi. Bunun üzerine Hz. Âişe "Bu Yahudi kadın Peygambere ga- lip geldi." dedi. Böyle bir durumda dahi eşine sabırla ve müsâmaaha ile yaklaşan Resûlullah (s.a.s.) onu ikna etmeye çalışsa da başarılı olamadı. Hz. Âişe kızgındı ve "Sen Allah'ın elçisi olduğunu iddia etmiyor musun?" dedi. Bunu duyunca Hz. Peygamber, "Ey Ümmü Abdullah şüpheli mi duyuyorsun?" diye sordu. Ama Hz. Âişe "Şimdi adil mi davrandın." diye de ekledi. Aralarındaki bu tartışmaya şahit olan Hz. Ebu Bekir (r.a.) de kızının yüzüne bir tokat attı. Bunu gören Resûlullah (s.a.s.) ona yavaş olmasını söyleyince Hz. Ebu Bekir (r.a.) "Ya Resûlal- lah! Ne dediğini duymadın mı?" deyince de belki de günümüzde birçok aile reisine örnek ola- cak ve kavgaların önüne geçecek bakış açısıyla "Kıskanç kadın, vadinin altını üstünden ayır- maz!" dedi. Onun bu yaptıklarının altında kıskançlıkla beraber öfkenin olduğunu ve böyle bir durumda şiddete yer vermeden sabır ve anlayışla eşine yaklaşmak gerektiği mesajını bütün ümmetine vermiş oldu.⁶⁷

Allah Resûlü'nün (s.a.s.) eşlerine küsüp onlardan bir ay uzaklaşmasına sebep olan ha- diselerden birinde Resûlullah (s.a.s.) kendisine gelen hediyeyi eşleri arasında eşit bir şekilde pay etmişti. Zeynep bt. Cahş ise kendisine gönderilen hisseyi beğenmemiş ve geri çevirmişti. Hz. Peygamber iki defa ona gönderdiği payı artırıp geri gönderse de o beğenmemiş ve kendi- sine gönderilen payı iade etmişti. Bunun üzerine Hz. Âişe (r.anhâ) de "Hediyeni kabul etmeyip geri göndererek seni küçük düşürdü, zelil etti." deyip Hz. Peygamber'in hiddetini artırmıştı. Bu yaşananlar neticesinde Resûlullah (s.a.s.) "Siz, Allah katında beni düşürdüğünüz bu halden daha aşağıdasınız! Bir ay sizlere yaklaşmayacağım!" diyerek eşlerinden uzaklaşmıştı.⁶⁸

İlâ olayında Hz. Peygamber (s.a.s.) eşlerinden bir ay uzaklaşınca kayınpederleri olan Hz. Ebu Bekir (r.a.) ve Hz. Ömer (r.a.) devreye girmişler ve başta kendi kızları Hz. Âişe (r.anhâ) ve Hz. Hafsa (r.anhâ) olmak üzere evzâc-ı tâhirât'a nasihat etmişlerdi. Onlardan Hz.

⁶³ Öner, "Aile İçi İletişimde Tarafların Birbirlerini Dinleme Ve Anlama Tahammülünde Hz. Peygam- ber'in Örnekliliği", 176.

⁶⁴ Hayati Hökelekli, "Aile Psikolojisi ve Aile içi İletişim", Diyanet İlmi Dergi, (2004) 40/2, 46.

⁶⁵ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/79.

⁶⁶ Öner, "Aile İçi İletişimde Tarafların Birbirlerini Dinleme Ve Anlama Tahammülünde Hz. Peygam- ber'in Örnekliliği", 176.

⁶⁷ Ebul Hasan Nuriddin Ali b. Ebi bekir b. Süleyman el-Heysemî, *Mecmû'z-Zevâid ve Menba'ü'l Fevâid*, thk. Hüsâmüddin el-Kudüsî (Kahire: Mektebetü'l Kudüsî, 1994), 4/322 (7694).

⁶⁸ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/179-180, 182; Taberî, *Tefsir*, 20/253.

Ümmü Seleme (r.anhâ) ise bundan rahatsız olmuş ve kendi aile içi meselelere karışılmamasını istemişti.⁶⁹

Sonuç

Resûlullah (s.a.s.) bir peygamber olmasının yanında Allah'ın kuludur ve bir insandır. Onun da aile hayatında yaşamış olduğu problemler bulunmaktadır. Hz. Peygamber'in (s.a.s.) ailesinde yaşadığı problemlerin temelinde iki ana neden bulunmaktadır. Bunlar çok eşli olmaktan kaynaklanan eşleri arası kıskançlık ve nafaka konusunda yaşanan sıkıntılardır.

Allah Resûlü'nün (s.a.s.) hayatının her aşaması özelde müslümanlar, genelde de bütün insanlık için en güzel örnektir. Bu örnekleri tahlil etmek ve günümüzde yaşadığımız problemlere ışık tutmak gerekmektedir. Günümüz ailesinde boşanmalar had safhaya ulaşmıştır. Büyük umutlarla evlenen çiftlerin kısa bir zaman sonra boşandıkları görülmektedir. Bu boşanmalar sonrasında da büyük mağduriyetler yaşanmakta; en çok sıkıntıyı da kadınlar ve özellikle de çocuklar çekmektedir.

Çalışmamız sırasında verdiğimiz örneklerde de görüleceği üzere Resûlullah (s.a.s.) eşleriyle problemler yaşamıştır, bu insan olmasının bir gereğidir. Önemli olan bu tartışmalar sırasında verdiği tepkilerdir. Resûlullah herşeyden evvel eşlerine değer vermiş ve bunu davranışlarıyla belli etmiştir. Bunun yanında eşleriyle iletişim kanallarını açık tutmuş, onların görüşlerine kıymet vermiştir. Hz. Peygamber'in (s.a.s.) evvela eşlerini anlamaya çalıştığını, sebebini anladıktan sonra eşlerini ikna yoluyla problemleri çözdüğünü görmekteyiz. Burada dikkat çeken başka bir unsur Resûlullah'ın (s.a.s.) eşleri sinirliyen onları üzerine gitmemesidir. Onlar sakinleştikten sonra kendileriyle konuşmakta ve meseleyi çözmektedir. En dikkat çeken husus yaşanan problemler neticesinde Hz. Peygamber'in (s.a.s.) hanımlarına ne kadar kızsarsa kızsın onlardan îla yoluyla uzaklaşmayı tercih etse ve Hz. Sevde'yi ve Hz. Hafsa'yı boşamaya teşebbüs etse de onlara karşı hiçbir durumda şiddete başvurmaması, şiddeti bir çözüm yolu olarak görmemesidir.

Günümüz müslümanlarının bir kısmı en-Nisâ Sûresi 4/34 âyet-i kerîmesini delil göstererek kadınların nüşûz durumunda hafiften de olsa dövülebileceğini savunmaktadırlar. Bir kısım alimlere göre ise burada geçen ضرب fiili vurmak veya dövmek manasında olmayıp nasihat etme anlamına gelmektedir. Âyet-i kerîmenin bu şekilde tefsiri bazılarında zorlayıcı bir yorum gibi gelse de Allah Resûlü'nün (s.a.s.) sünneti, kadınların hangi sebeple olursa olsun dövülmesine yer olmadığını ortaya koymaktadır.

Günümüz Müslüman ailesinde karşılaştığımız en büyük problem kadına karşı şiddettir. Müslüman ailesinde kadın ile erkek muhtelif sebeplerle tartışsalar da bu saygı sınırları içerisinde olmalı, eşler birbirlerine karşı sevgilerini hiçbir zaman kaybetmemelidirler. İslâm dininde boşanma Allah'ın hoşuna gitmeyen bir mübahtır. Eğer kadın ile erkek anlaşamıyorlar ve bu evliliğin de yürümeyeceğine inanıyorlarsa boşanma da bir çözüm yolu olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira şiddetin görüldüğü ailelerde ebeveyn ile birlikte çocuklar da psikolojik olarak etkilenmektedirler. Böyle bir ortamda yetişen çocukların evlendiklerinde eşlerine karşı şiddet kullanma ihtimalleri daha yüksek olmaktadır. Bu da toplumda mutsuz aileler ve mutsuz bir nesil ortaya çıkarmakta ve adeta toplumumuzda fasit bir döngüye sebep olmaktadır.

⁶⁹ İbn Sa'd, *Tabakât*, 10/180-181; Taberî, *Târih*, 3/63; Taberî, *Tefsir*, 20/253.

Kaynakça

- Abbott, Nabia. *Hz. Muhammed'in Sevgili Eşi Ayşe*. Trc. Tuba Asrak Hasdemir. Ankara: Yurt Kitap Yayın, 1999.
- Aişe Abdurrahman bt. Şatı. *Resûlullah'ın (sav) Hanımları (Annelerimiz)*. Konya: Uysal Kitabevi, 1987.
- Aybey, Salih. "Aile İçi İletişim Problemlerinde Dini Danışmanlığın Önemi (Diyanet İşleri Başkanlığı Örneği)". *BEÜ İlahiyat Fakültesi Dergisi* 4/1 (30 Haziran 2017), 19-33.
- Belazûrî, Ahmed b. Yahya b. Cabir b. Davud. *Ensâbü'l Eşrâf*. Thk. Süheyl Zekkar. Beyrut: Darü'l Fikir, 1997.
- Buhârî, Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail. *Sahîh*. İstanbul: Çağrı Yayınları, ts.
- Cevad Ali. *el-Mufassal fi Tarihi'l Arab Kable'l İslâm*. 10 Cilt. Bağdat: Bağdat Üniversitesi, 1992.
- Dölek, Adem. "Sünnet Işığında Aile İçi İletişimde Hz. Peygamber'in Örnekligi I". *Erzincan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* (1) 2/ (2008), 201-232.
- Dönmezer, Sulhi. *Toplumbilim*. 11. Basım. İstanbul: Beta Yayınları, ts.
- Ebû Dâvûd, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî. *Sünen*. İstanbul: Çağrı Yayınları, t.y.
- Gümüş, Sadrettin. *Kur'an'a Göre Hz. Muhammed'in (sav) Aile Hayatı*. İstanbul: Ravza Yayınları, t.y.
- Heysemî, Ebul Hasan Nuriddin Ali b. Ebi bekir b. Süleyman. *Mecmû'z-Zevâid ve Menba'ü'l Fevâid*. Thk. Hüsâmüddin el-Kudûsî. Kahire: Mektebetü'l Kudûsî, 1994.
- Hökekleli, Hayati. "Aile Psikolojisi ve Aile içi İletişim". *Diyanet İlmi Dergi*. (2004) 40/2. 41-60.
- İbn Abdirabbih, Ahmed b. Muhammed el-Endelusi. *İ'kdu'l Ferîd*. Thk. Müfid Muhammed Kamiha. Beyrut: Darü'l Kütübi'l İlmiyye, 1404/1983.
- İbn Hacer, Ebu'l Fadl Ahmed b. Ali b. Muhammed b. Ahmed b. Hacer el Askalânî. *el-İsâbe fi Temyizi's-Sahâbe*. Thk. Adil Ahmed Abdülmevcûd- Ali Muhammed Muavvid. Beyrut: Darü'l Kütübi'l İlmiyye, 1415.
- İbn Sa'd, Muhammed b. Sa'd b. Meni' Zührî. *Kitâbü't-Tabakâti'l-Kebîr*. Thk. Ali Muhammed Ömer. Kahire: Mektebe Hancı, 2001/1421.
- İbnü'l Cevzî, Cemâlü'd Din Ebû'l Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed. *el-Muntazam fi Târîhi'l Ümemi ve'l Mülûk*. Thk. Muhammed Abdulkadir Atâ. Beyrut: Darü'l Kütübi'l İlmiyye, 1992.
- İbnü'l-Esîr, Ebu'l Hasen Ali b. Ebi'l Kerem Muhammed b. Muhammed b. Abdülkerîm b. Abdülvahid eş-Şeybânî el-Cezerî. *Üsdü'l Gabe fi Ma'rifeti's Sahâbe*. Thk. Ali Muhammed Muavviz. Darü'l Kütübi'l İlmiyye, ts.
- Karaman, Prof. Dr. Hayrettin. *Mukayeseli İslâm Hukuku*. 7. Basım. İstanbul: İz Yayıncılık, 2001.
- Kur'an-ı Kerîm Meâli*. çev. Halil Altuntaş – Muzaffer Şahin. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 12. Basım, 2011.
- Mâlik b. Enes, Ebû Abdillâh Mâlik b. Enes b. Mâlik b. Ebî Âmir el-Asbahî el-Yemenî. *el-Muvattâ*. İstanbul: Çağrı Yayınları, 1981.
- Muhammed Halef. *Nizâmül Üsra ve'l Müctema' fi'l İslâm*. Amman: Darü'l Fikir, 1436/2015.
- Muhammed Hüseyin, Ebû Yahya. *Nizâmü'l Üsra fi'l İslâm*. Amman: y.y., ts.
- Mukâtil, Ebu'l Hasan Mukâtil b. Süleyman b. Beşir el-Ezdi el-Belhi. *Tefsîrû Mukâtil b. Süleyman*. Thk. Abdullah Mahmud Şehade. Beyrut: Dârü İhyâi't Tûrâs, 1423.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyin Müslim b. Haccâc el-Kuşeyrî. *Sahîh*. Thk. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. İstanbul: Çağrı Yayınları, ts.
- Nedvî, Seyyid Süleyman en-. *Hz. Aişe*. Trc. Ahmet Karataş. İstanbul: Timaş, 2003.
- Nesâî. Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şu'ayb. *es-Sünenü'l-Müctebâ*. İstanbul: Çağrı Yayınları, ts.
- Öner, Abdulkemim. "Aile İçi İletişimde Tarafların Birbirlerini Dinleme Ve Anlama Tahammülünde Hz. Peygamber'in Örnekligi". *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 25 (19 Ekim 2020), 169-182.

- Semhûdî, Nuriddin Ali b. Ahmed. *Vefâu'l-Vefâ*. Thk. Muhammed Muhyiddin Abdülhamid. 4. Basım. Beyrut: Darü'l Kütübi'l İlmiyye, 1404/1983.
- Suyûtî, Abdurrahman b. Ebî Bekir Celalüddin. *ed Dürerül Müntesira fi el Ehadisi'l Müştehira*. Thk. Muhammed b. Lütfi es Sibağ. Riyad: Melik Suud Üniversitesi, ts.
- Taberânî, Süleyman b. Ahmed b. Eyyub b. Matir el-Lahmî Ebü'l Kâsım. *el-Mu'cemü'l Kebir*. Thk. amdi b. Abdülmeccid es-Selefi. 2. Kahire: Mektebetü İbn Teymiyye, ts.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî el-Bağdâdî. *Câmiü'l-Beyân an Te'vili'l-Kur'an*. Thk. Ahmed Muhammed Şakir. Müessesetü'r-Risâle, 2000.
- Taberî, Ebû Ca'fer Muhammed b. Cerîr b. Yezîd el-Âmülî el-Bağdâdî. *Tarihi'r-Rüsûl ve'l-Mülûk*. Thk. Muhammed Ebu'l Fadl İbrahim. 2. Basım. Mısır: Daru'l Marife, ts.
- Tirmizî, Ebû İsâ Muhammed b. İsâ b. Sevre (Yezîd). *Câmiü't-Tirmizî*. İstanbul: Çağrı Yayınları, ts.
- Vâhidi, Ebü'l-Hasen Alî b. Ahmed b. Muhammed en-Nisâbü'rî. *Esbâbü'n Nüzûl en-Nâsîh ve'l-Mensûh*. Beyrut: A'lemü'l-Kütüb, ts.
- Yazır, Hamdi. *Hak Dini Kur'an Dili*. İstanbul: Azim Yayıncılık, ts.
- Yeniçeri, Celal. "Asr-ı Saadet'te Hz. Peygamber'in ve Ailesinin Geçimi". *Bütün Yönleriyle Asr-ı Saadet'te İslam*. 2. Basım. İstanbul: Ensar Yayınları, 2007.
- Zehebî, Şemsu'd Din Ebu Abdullah Muhammed b. Ahmed b. Osman b. Kaymaz ez-Zehebî. *Târihü'l İslâm ve Vefeyâtü'l Meşâhîri ve'l A'lâm*. Thk. Ömer Abdüsselam et-Tedmûrî. Beyrut: Darü'l Kitabi'l Arabiyye, 1993.